

De Groenling

Afdelingsblad IVN en KNNV Oost-Achterhoek

Nummer 5 Voorjaar 2025

Verslagen van de activiteiten van de afgelopen maanden

en andere wetenswaardigheden

BURO COLLOU

TUIN & LANDSCHAPSONTWERP

Tuin- en landschapsonwerp voor overheden, instellingen en particulieren:

- Beleef- en beweegtuinen • Openbare ruimte • Natuurinrichting
- Tuinen en boerenerven • Landschappelijke inpassingen

Buro Collou Looweg 10 7152AL Eibergen

E: jac@burocollou.nl T: 0545-479765 www.burocollou.nl

wilde weelde
vakgroep natuurlijke omgeving

(advertentie)

DE TUINEN VAN

geerdink

NATUURLIJK

NATUURRIJK

ONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD VAN BELEVINGSVOLLE TUINEN

(0)545 - 292 568

POST@TUINENVANGEERDINK.NL

WWW.TUINENVANGEERDINK.NL

De Groenling

IVN en KNNV Oost-Achterhoek - 5

De “groene” agenda

In het jaarverslag van 2023 is de “groene” agenda genoemd die in 2023 stevig in beeld komt.

Dezelfde opmerking kan ik ook voor 2024 en wellicht ook de komende jaren zeker blijven noemen.

Als onderdeel van de politieke agenda is het wel afwachten op welke wijze en hoe stevig de onderwerpen die op de “groene” agenda staan worden aangepakt.

De realiteit geeft aan dat het economisch aspect op één staat en het “groene” belang minder urgent wordt geacht.

We vragen ons ook steeds weer opnieuw af hoe stellen wij ons op als groene verenigingen in de vele discussies? Welke koers varen wij in dit krachtenveld?

Steeds weer organiseren we activiteiten om mensen goed te informeren en zich bewust te laten worden in welke omgeving we wonen, werken en recreëren zodat iedereen zelf kan bepalen hoe en op welke manier je je in de lopende discussies kunt opstellen of laten horen.

Ons bestaan, als verenigingen, ontleen wij namelijk aan onze educatieve taak.

Hierin spelen KNNV en IVN een belangrijke rol. KNNV met het accent meer op microniveau en IVN met het accent meer op macroniveau.

Elk jaar doen we dat samen met de vele vrijwilligers die nodig zijn om al onze activiteiten uit te voeren.

Inmiddels is het een traditie geworden om tijdens een gezellige vrijwilligersbijeenkomst elkaar te ontmoeten en stil te staan bij onze vele activiteiten.

LEES VERDER OP DE VOLGENDE PAGINA

Inhoud

- 5 Afdelingsinformatie
- 9 Natuurwerkdag 071224
- 10 Bomen, bloemen en bezoeker
- 12 Winterswijkse waterlopen
- 14 Wandeling Ruurlo
- 15 Doorstapwandeling
- 17 Excursie Witte Veen
- 19 De wasbeerhond
- 21 Wandeling Rekken
- 23 Natuurwerkgroep
- 24 Natuurwerkdag 220225
- 25 De Haarman
- 28 Paddenstoelenwerkgroep
- 30 Natuurkiekers

Colofon

De Groenling nummer 5: April 2025

De Groenling verschijnt drie maal per jaar in april, augustus en december.

De redactie van De Groenling bestaat uit:

Ed Grotenhuis, Els van Dijk, Marco Boekelder en Auke Hoekstra.

Eindredactie: Frans Bomer.

E-mail: redactiegroenling@gmail.com.

Sluitingsdatum voor kopij van het volgende nummer: 15 juli

2025. Kopij digitaal aanleveren als platte tekst zonder opmaak.

Foto's als losse jpg-bestanden in hoge resolutie en graag het onderwerp aangeven.

Uiteraard zijn er ook wel zorgen als het gaat om financiën en/of de keuzes die in Den Haag worden gemaakt en uiteraard volgen we ook op grotere schaal de ontwikkelingen in onder meer de USA. Ik word daar in elk geval niet blij van.

We kunnen echter samen heel trots zijn op datgene dat we ook in het afgelopen jaar binnen onze mogelijkheden wederom hebben gedaan. Daarom lees ik met veel genoegen en gepaste trots ons jaarverslag dat aangeboden is bij de algemene ledenvergadering, en zie ik uit naar alweer een mooie uitgave van de Groenling. Ik hoop u ook! Op naar alweer een mooi jaar.

• Sjef Lommen

Verantwoording foto's

Foto voorkant boven:
IVN Natuurkiers Ria Groot-Zevert - Omgeving Vorden

Foto voorkant onder:
IVN Natuurkiers Jan Henk Leeuwenburg - Bosparelmoer

Foto voorwoord:
IVN Natuurkiers: Jordan Blauw - Boomblauwtje

Foto achterkant:
IVN Natuurkiers Jordan Blauw - Bloeiende prunes

Van de redactie

Er was voor de deadline al veel kopij binnen na de oproep van de secretaris en na een extra oproep was er uiteindelijk genoeg kopij, waaronder vele foto's om er weer een mooie uitgave van te maken. De beeldbank van de Natuurkiers heeft opnieuw zijn nut bewezen en dat is toch ook wel eens het vermelden waard. Veel kijk en leesplezier!

100% biologische vaste planten & natuurlijke beplantingsconcepten

- topkwaliteit uit eigen kwekerij
- voor elke groenprofessional

lageschaar
vaste planten

PRAIRIE GARDEN

Fleur dansante

fleur Robuste

Informeer naar uw mogelijkheden met ons assortiment (inheemse) planten en kleurrijke, onderhoudsarme beplantingsconcepten.

Laat u inspireren op: www.lageschaar.nl

Je maakt het natuurlijk met Lageschaar

Afdelingsinformatie

Bestuur

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@ivn-oostachterhoek.nl

Vice-voorzitter

Angela Tiggeloven
Hoeninkstegge 3, 7104 BK Winterswijk (Meddo)
tel.: 06-20481937 angelatiggeloven@gmail.com

Tevens vertrouwenspersoon

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@ivn-oostachterhoek.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 06-40020420
penningmeester@ivn-oostachterhoek.nl

LEDEN

Gilbert Somsen
Aladnaweg 4
7122 RN Aalten
Tel.: 06-33738777 gilbert.d.somsen@gmail.com
Tevens vertrouwenspersoon

Voorzitter

Sjef Lommen
Lichtenvoordsestraatweg 18, 7121 AC Aalten
tel.: 06-12343561 voorzitter@oost-achterhoek.knnv.nl

Vice-voorzitter

Ed Grotenhuis
De Eelinkes 28, 7101 PX Winterswijk
tel.: 0543-520714 edenirene4645@gmail.com

Secretaris

Henk Wiggers
De Savornin Lohmanstraat 12, 7103 GW Winterswijk
tel.: 06-20120995 secretaris@oost-achterhoek.knnv.nl

Penningmeester

Ron Krabben
Kardinaal de Jongstraat 37, 7131 XS Lichtenvoorde
tel.: 06-40020420
penningmeester@oost-achterhoek.knnv.nl

LEDEN

Piet Hoens
Koskampweg 3, 7122 JM IJzerlo
Tel.: 06-51301499 piet.hoens@planet.nl

Vertrouwenspersoon

Els van Dijk
Tel.: 06-12361482 elsje.van.dijk@hotmail.com

Contributies IVN

Leden € 28,00 Huisgenoten € 14,00 Gastleden € 14,00
Jeugdleden € 12,00
Donateurs min. € 15,00
Bankrekening: NL88RABO0316440116 t.n.v. IVN

Contributies KNNV

Leden € 31,00 Huisgenoten € 10,00 Jeugdleden € 15,00
Donateurs min. € 26,00
Bankrekening: NL84RABO0121465241 t.n.v. KNNV

www.boekhandelkramer.nl

**vandaag besteld
morgen gratis in huis!**

Werkgroepen

Thema-bijeenkomsten

Judith Kuppens

tel.: 06-11426337 kuppensjudith@gmail.com

Wandelingen

André Hendriks

tel.: 06-16437732 andrehendriks57@gmail.com

Planten

Thea Croese

tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Natuurkiekers

Ellen van den Adel

tel.: 06-20392805 ellen@workonprogress.nl

Lisette Platjouw

tel.: 06-13141323 lisetteplatjouw@gmail.com

Landschapsbeheer

Martin Peterkamp

tel.: 06-10567092 martin@peterkamp.nl

Natuurbeheer

Hermien Toebes

tel.: 0543-538256 h.toebes@solcon.nl

Paddenstoelen

Ed Grotenhuis

tel.: 0543-520714 edenirene4645@gmail.com

Veldbiologie

Thea Croese

tel.: 06-14063024 theacroese@focker.eu

Vleermuizen

Wilko Poortman

tel.: 06-23658486 poortmancw59@kpnplanet.nl

IVN Natuur

Robert Schadd

tel.: 06-82582054 robertschadd@outlook.com

Website IVN

Fred Groothuis

tel.: 06-83348880 webmasterivnoostachterhoek@gmail.com

Website KNNV

Ron Krabben

tel.: 06-40020420 penningmeester@oost-achterhoek.knnv.nl

Even voorstellen

AUTEUR: GILBERT SOMSEN

Hallo, mag ik mij als nieuw bestuurslid even voorstellen? Ik ben Gilbert Somsen en 69 jaar oud. Ik woon in het buitengebied van Aalten, in het buurtschap Dale. Tijdens mijn werkzame leven was ik docent economie aan het Christelijk College Schaersvoorde in Aalten.

Mijn hele leven heb ik een meer dan gemiddelde belangstelling gehad voor de natuur en alles wat daarin te beleven valt. Maar door mijn werk en mijn hobby paarden was er nooit tijd om er iets mee te doen. De vrije tijd ging op aan het rijden en verzorgen van de paarden, het geven van paardrijlessen en in de weekenden ging ik op wedstrijd.

Toen ik minder wedstrijden ging rijden ben ik in 2006 lid geworden van het Geldersch Landschap & Kastelen en ging ik bijna elk weekend met de educatief boswachter Frans Duermeijer op pad. Door de vele verhalen van hem werd de interesse voor de natuur steeds meer aangewakkerd.

In 2022 zou ik met pensioen gaan. Dat was dus een mooi moment om de Natuur Gidsen Opleiding van het IVN te gaan volgen. Tijdens die opleiding heb ik onder andere stage gelopen bij de vleermuizenwerkgroep. Daarbij ben ik nu nog steeds actief als gids. Daarnaast verzorg ik samen met Piet Hoens in de omgeving van Aalten een aantal wandelingen.

Naast de werkzaamheden voor het IVN heb ik ook nog een nieuwe uitdaging, omdat ik een paar maanden geleden weer een jong paard heb gekocht.

Ik hoop jullie snel te ontmoeten tijdens een van de vele activiteiten van IVN en KNNV Oost Achterhoek.

Afscheid Casper van Dijk als bestuurslid van de KNNV

AUTEUR: THEA CROESE, NAMENS BESTUUR EN LEDEN KNNV

Op de ALV van de KNNV op 3 maart hebben wij afscheid genomen van Casper van Dijk als bestuurslid van de KNNV. Casper heeft een baan gekregen per 1 februari bij een grote uitgever in Amsterdam, waar hij verantwoordelijk wordt voor oa. de sectie Natuurboeken. Al zal hij niet compleet weggaan, want hij komt nog regelmatig in de weekenden in de Achterhoek en zal ook nog wel eens op excursie gaan of met de vleermuizen bezig zijn.

Casper was een aantal jaren algemeen bestuurslid van de KNNV. Zijn bijdragen aan discussies waren altijd weloverwogen en goed geformuleerd. Hij droeg zeker bij aan een goede sfeer in de vergaderingen door zijn rust, bedachtzaamheid en genuanceerde en constructieve opstelling.

Bovendien had hij daarbij ook de taak op zich genomen om de PR-berichtjes voor de krant te schrijven en in te dienen voor de rondleidingen en excursies (van zowel de IVN als de KNNV). Hij maakte er superleuke, mooie en wervende teksten bij en dit werd zeer gewaardeerd door de organisatoren. Het leverde ook vele deelnemers voor al die activiteiten op.

Ed Grotenhuis als vervangend voorzitter hield een mooi toespraakje en overhandigde hem het afscheidskado bestaande uit een uitgebreid Molenpakket, een kleine fotocollage en de grote Verspreidingsatlas van Planten van de Oost Achterhoek.

Kopij

Kopij voor het volgende nummer aanleveren voor 15 juli 2025.
Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Even voorstellen

AUTEUR: PIET HOENS

Ik ben Piet Hoens en sinds februari dit jaar bestuurslid van de IVN & KNNV-afdeling Oost-Achterhoek. In het bestuur vertegenwoordig ik de KNNV, maar dat had met hetzelfde gemak ook het IVN kunnen zijn want ik ben al jaren lid van beide organisaties. Oorspronkelijk kom ik uit Hengelo in Twente. Op m'n achttiende vertrok ik naar Amsterdam voor werk, studie en avontuur. Na een kleine veertig jaar vond ik het daar welletjes en verhuisde ik terug naar het Oosten, waar ik met man en twee labradors ben neergedaald in het afgelegen buitengebied van IJzerlo, halverwege Aalten en Dinxperlo.

Tot voor een paar jaar werkte ik in de ICT als manager van internationale projecten bij IBM. Toen ik daarmee stopte kwam er tijd voor dingen die ik ècht leuk vind. Ik heb de laatste IVN Natuurgidsenopleiding gevolgd en ben nu mentor in de huidige opleiding. In de natuur vind ik zo'n beetje alles interessant, met altijd wat extra aandacht voor bomen, vogels en amfibieën. Sommige IVN- en KNNV-werkgroepen kennen mij intussen al omdat ik begin dit jaar de zorg voor de persberichten heb overgenomen van mijn voorganger, Casper van Dijk. Als lid van de gidsengroep organiseer of begeleid ik regelmatig natuurwandelingen.

Wijzigingen in het bestuur van IVN en KNNV

Kay ten Barge

Kay zijn werkzaamheden bij de gemeente Berkelland zijn zodanig gewijzigd dat er geen ruimte meer is om als bestuurslid aan te blijven. Gelukkig blijft Kay lid van IVN zodat we hem bij bepaalde activiteiten zeker terug zullen zien. We danken hem voor alles wat hij voor IVN heeft betekend.

Anke Hollink

Anke moet haar activiteiten helaas stoppen in verband met haar ziekte. We kennen Anke als een uitermate betrokken en enthousiast lid van onze verenigingen.

Samen met de stichting vleermuizen Neede en Staatsbosbeheer hebben we een eikenboom geplant ter nagedachtenis aan Anke.

We zullen haar aanwezigheid missen bij tal van onze activiteiten. We wensen haar en Johnny en de kinderen veel sterkte bij het naderende afscheid.

• Sjef Lommen

Foto: John Bonnet/Natuurkniekers

Tussen twee stormen door...

AUTEUR: ED GROTENHUIS

Tussen twee stormen door...

Verslag natuurwerkdag 7 december 2024.

De dagen rond Sinterklaas 2024 waren onguur. De ene storm was net geweest met de nodige schade, of de volgende werd twee dagen later verwacht. Maar laat het nu er tussendoor even rustig zijn. 's Nachts hoorde ik nog de regen tegen de ramen kletteren en ook 's morgens regende het nog. Dat wordt wat, maar toch maar op pad naar de brandkolk aan de Droppersweg in het Woold.

Maar, wat dacht je wat, het klaarde op, de wind ging liggen en de zon scheen. Goed gepland van Hermien. Dat vonden anderen ook: liefst 17 deelnemers waren naar het Woold gekomen. O.a. de beide nestoren van onze afdeling: Bertus en Hennie. Allebei al in de negentig en ook nu weer fris en opgewekt van de partij. Om jaloers op te worden. In één woord: Geweldig!! Ook tv Slingeland kwam kijken en opnames maken.

Het werk bestond eruit uit het natte heideveldje en de strook langs de brandkolk de opslag weg te halen; vooral els, wilg, berk en wat eikjes. We komen hier al meer dan twintig jaar regelmatig en zo blijft alles mooi open en kunnen veel libellen en ook de levendbarende hagedis profiteren.

Het werk zelf is niet zo moeilijk, maar in het natte heideveldje was het wel een kunst om tussen de pollen pijpenstrootje goed staande te blijven. Ook waren de ondiepe slootjes door de mossen en de andere begroeiing haast niet te zien. Wie niet oplette, zakte weg tot aan de rand van de laarzen.

Het terreintje is niet zo groot en met 17 mensen waren we tegen het middaguur al klaar.

Hermien, bedankt voor je goede organisatie en Joke voor de lekkere gevulde koeken en kano's bij de koffie. Zo voelden we ons echt welkom en waren tevreden met ons werk. De dag erna kwam de tweede storm, maar dit was mooi af.

Bomen, bloemen en bezoeker

AUTEUR: ELS VAN DIJK

We lopen er regelmatig aan voorbij en voordat je het weet zijn ze uitgebloeid: bomen. Zo kennen de meeste van ons wel de bloeiwijze van linde, eik, berk en beuk. Veel minder bekend, althans bij mij, is de bloeiwijze van de iep.

Deze boom bloeit heel vroeg, soms al in februari. Het rood van de bloesem geeft een prachtig rode gloed. De laatste jaren zijn opvallend veel verschillende soorten bomen aangeplant langs wegen in Winterswijk. Alle jaren zag je alleen zomereik gebruikt bij herbeplanting. Door droge zomers en de verzuring in de bodem heeft deze boomsoort het moeilijk. Bij uitval van de boom wordt tegenwoordig niet automatisch een andere eik terug geplant. Meer afwisseling in boomsoorten vergroot de weerbaarheid tegen ziekten en plagen, zoals bijvoorbeeld de eikenprocessierups. Berken hebben tijdens de droge jaren ook veel te lijden gehad. Hoewel een weg met alleen berken een prachtig gezicht is, een meer gemengde bomenrij geeft meer diversiteit in insecten, vogels, paddenstoelen, korstzwammen en dergelijke. En dus meer biodiversiteit. Naast zomereik zijn er nu dus ook iepen, lindes en haagbeuk aangeplant. Wat is de ecologische waarde van de verschillende bomen?

Iep:

De iep wordt bezocht door de iepenpage, een dagvlinder die zijn eitjes afzet op de iep. Zodra de iep begint te bloeien, komt het eitje uit. De rups eet het binnenste van de bloemknoppen, later ook de zaden en de bladeren. De vlinders leven hoog in de boomkruinen en overwinteren daar ook als ei. De iepenziekte, een schimmelaantasting verspreid door een soort kever is momenteel onder controle door resistente iepen aan te planten.

Bloesem iep

Eikenpage. Fotograaf Jan Stronks

Iepenpage. Fotograaf Jan Stronks

Eik:

Op de eik komen zo'n 40 soorten insecten voor, bijvoorbeeld verschillende soorten galwespen.

De eikenpage, een dagvlinder waarvan de rupsen leven van de knoppen en vervolgens van de jonge bladeren.

Het vliegend hert is een zeldzaam insect dat zijn eieren legt in oude stammen, ook wel stoven genoemd.

Doordat er op de eik een rijk insectenleven is, zijn er ook veel vogels die hier voordeel van hebben.

Beuk:

De zwarte specht maakt zijn nestholte het liefst in de stam van een beukenboom. Dit als er geen grove den aanwezig is.

De fluiter is inmiddels een zeer zeldzame vogel die hoog in de boom te horen is (zien is een stuk lastiger).

Hij broedt op de grond, de ondergrond van een beukenbos is daar zeer goed voor geschikt.

Linde:

De bloemen van een lindenboom worden bezocht door allerlei insecten, zowel overdag als 's nachts.

Bij deze boomsoort kun je ook veel soorten paddenstoelen aantreffen.

Bladluis op de linde komt veel voor en de boom is daarvoor bij sommige mensen, met name sommige autoliefhebbers, niet zo geliefd.

De bladluis scheidt honingdauw af, dat geeft roetdauw en kan het lak van de auto aantasten.

Berk:

Een veel voorkomende paddenstoel die je onder bij een berk kunt aantreffen is de vliegenzwam.

Andere paddenstoelen zijn de berkenboleet en de berkenzwam, ook wel de berkendoder genoemd.

Door aantasting van schimmels, virussen of insecten zie je vaak heksenbezems ontstaan in een berk.

Het loont om af en toe omhoog te kijken of je zo'n natuurverschijnsel ziet en anders wel om eens stil te staan bij een bloeiende boom.

Voordat je het weet is de bloeitijd weer voorbij.

Lindenbloesem

UW ADRES VOOR VERKOOP EN ONDERHOUD VAN UW TUINMACHINES

Eibergsestraat 199 | 7481 HJ Haaksbergen
T: 0545 221297

Sporen van eeuwenlang sleutelen aan waterlopen in het Winterswijks landschap

AUTEUR: JUDITH KUPPENS

Woensdagavond 11 december jongstleden kwam Lud Overkamp ons vertellen over de waterlopen in het Winterswijks landschap. Lud heeft als historicus in de loop der jaren heel wat kennis verzameld over dit gebied en artikelen en boeken gepubliceerd over het cultuurlandschap van Winterswijk en kon ons met veel mooie foto's uit de omgeving vertellen over de waterlopen in Winterswijk.

Winterswijk ligt op het Oost-Nederlandse plateau, dat is een hoogte die zich uitstrekt van Haaksbergen naar het zuiden en zich voortzet in Duitsland. Voor tweederde deel bestaat het uit een hoog liggend plateau, dat sterk is beïnvloed door bewegingen van de aardkorst. Voor één derde deel bestaat het uit lager gelegen gebied. De ondergrond bestaat uit miljoenen jaren oude zeekleien en oude gesteenten die hier bijna aan de oppervlakte komen. Delen van de plateaus worden afgedekt door een laag gletsjerleem, keizand en grotere en kleinere zwerfstenen (Deze zijn in de voorlaatste ijstijd door gletsjerijs vanuit Zweden en Finland meegenomen en achtergelaten).

Onder het gletsjerijs zijn twee diepe smeltwaterstromen uit de Saale ijstijd ontstaan, tot wel 100 meter diep. Er is nog steeds een diepe grondwaterstroom in deze geulen. Deze diepe, later grotendeels opgevulde geulen vormen nu de lage delen van Winterswijk en zijn duidelijk zichtbaar in het huidige landschap. Het laagste punt ligt in het Grote Goor, bij Bredevoort.

Waar keileem en onderliggende klei de ondergrond vormt, bestaat geen grote water-bergingscapaciteit. En dat is vooral het geval op de hoger gelegen gebieden in en rond Winterswijk. Deze gebieden op het Oost-Nederlands plateau liggen al miljoenen jaren hoger dan de omgeving in het westen en het noorden. Het kan dan ook niet anders dan dat er al heel lang een afwateringssysteem is, dat loopt naar het westen en noorden.

De moerassen en venen zijn later ontstaan, na de ijstij-

den, toen regen- en smeltwater deels op het land bleef staan. Door de gebrekkige waterafvoer ontstonden overal in het landschap drassige vlakten en ondiepe meren, broekbossen en veen. Ook deze moerassen werkten weer remmend op de waterafvoer. Winterswijk is van oudsher omgeven geweest door venen.

Overtollig water, dat niet wegzakte in de bodem door de slecht doorlatende keileemlagen die ondiep aanwezig waren, bleek een steeds terugkerend probleem in deze streek. In de eerste 1000 jaar van onze jaartelling bestond Winterswijk uit kleine boerenbuurtschappen.

De keileemgronden en tertiaire klei waren redelijk vruchtbaar, maar te nat en te stug om te ontginnen. Al voor het jaar 1000 werd daarom geprobeerd om deze vruchtbare bodems te ontwateren. Dit deed men door greppels te graven in de natuurlijke hellingen in het landschap. Water werd naar lager gelegen terreinen geleid. Later werden verbindingen gegraven naar nog lager gelegen terreinen. Zo ontstonden de essen (enkeerdgronden) waar akkerbouw plaatsvond, omgeven met wallen, bossen, singels of begroeide randen. De essen werden door een potstalsysteem opgehoogd.

Het stelsel van Winterswijkse beken, zoals de Vennevertlose beek, de Ratumse beek en de Willinkbeek monden allen uit in de Groenlose of in de Aaltense Slinge. Het zijn geen natuurlijke beken.

Ze maken deel uit van een doordacht aangelegd afwate-

Ze maken deel uit van een doordacht aangelegd afwateringssysteem om Ratum en Henxel te ontwateren. Ze zijn aan het einde van de Middeleeuwen gerealiseerd. In de middeleeuwen lagen de akkertjes op de zandruggen, die droge 'enclaves' vormden in het natte omringende land. In de tweede helft van de middeleeuwen nam de bevolkingsdichtheid toe in Winterswijk en er ontstond grotere behoefte aan landbouwpercelen.

De grote en droge dekzandgebieden waren allemaal al in gebruik en men week uit naar de dekzandkopjes in de nattere gebieden. Door ontbossing werd wateroverlast nog groter in de natte gebieden. Om de afwatering te verbeteren werden greppels gegraven en verbonden met droogdalen en bestaande beken. De waterafvoer werd verbeterd door aanpassingen aan de beeklopen. Een aantal beken is zelfs over lengtes van kilometers verlegd of verlengd, zoals bij de Ratumse beek en Willinkbeek het geval lijkt te zijn. Delen zijn dus door mensenhanden gegraven. Men denkt dat dit eeuwen geleden al is gebeurd, vanaf halverwege de middeleeuwen tot de eerste helft van de 19e eeuw. Grote delen van de huidige beken zijn nu natuurlijk uitziende, diep ingeslepen, meanderende beken, die van landschappelijk en cultuurhistorisch belang zijn. Een aantal van de beken wordt beschouwd als het 'oertype bosbeek'. In de beddingen en wanden van een aantal beken komen tertiaire en mesozoïsche lagen voor, wat de beken extra bijzonder maakt.

Het Winterswijkse bekenstelsel wordt gekenmerkt door twee grotere beken: de Bovenslinge die stroomafwaarts gaat in de Aaltensche Slinge en de Groenlosche Slinge. In deze beken monden kleinere beken uit, die net als de twee grotere beken worden gevoed door voornamelijk regenwater, ondiep grondwater en wat kwelwater. Ingerepen door de mens, die volgens oude landkaarten al vóór 1630 plaatsvonden, vermoedelijk om het dorp Winterswijk voor overstromingen te behoeden en om watermolens aan te drijven, hebben ertoe geleid dat de Boven Slinge zijn weg door de Bekendelle heeft gezocht en daar aansluiting vond met de Limbeek.

Gedurende de twintigste eeuw zijn veel beken rechtgetrokken. Daarvoor gebeurde dat nog niet in Winterswijk, maar vanaf de jaren '90 zag men steeds meer en meer het belang in van het natuurlijke meanderende karakter van de beken, zowel om water langer in het gebied te kunnen vasthouden en zo verdroging tegen te gaan, als voor natuurherstel. In enkele gevallen werden oude meanders hersteld en stuwen geplaatst in de vorm van een vistrap.

Stroomgebied Vennevertlose Beek

Vennevertloos is een oude enclave in de enorme heide die zich uitstrekte tot bij Vreden. (Duitsland). Vandaaruit stroomde water, deels uit Duitsland waar kalkrijke lagen dicht aan de oppervlakte liggen, geleid door een ingenieus systeem van beken over verschillende graslanden volgens het vloeisysteem.

Wat is een vloeisysteem? Het was hard werken voor de boeren: alleen met mest kon je wat verbouwen op het land. Maar daar was vaak niet genoeg van. Vandaar dat men soms ging werken met vloeisystemen, daar waar de lokale situatie en de kwaliteit van het water er geschikt voor was. Een vloeisysteem is een grasland dat periodiek bevoloed wordt met mineraalrijk water uit beken of kanalen. Het vloeisysteem zorgde niet alleen voor 'bemesting' met mineralen, om zo de productie van gras en hooi te verhogen. Doordat het water 's winters op de velden stond, bevroor de graszode ook minder snel, waardoor het groeiseizoen verlengd werd. Ook verdronken de engerlingen en emelten die de wortels aantastten. Het kalkrijke slib wat bezonk, was goed voor de groei van het gras. Vanuit de Vennevertlose beek werd het water over de weiden geleid. Met een stelsel van slootjes om water 'op te leiden' naar de meest geschikte plek om het water over zoveel mogelijk weide te laten vloeien (en vervolgens weer af te voeren), in combinatie met lage dammetjes en een gering hoogteverschil, werd voortdurend vers water over de weide geleid, zonder dat het (te) lang stil bleef staan.

Tegenwoordig worden samen met Waterschap Rijn en IJssel in de Vennevertlose Beek takken, stammen en stobben uit het omliggende bos aangebracht. Deze natuurlijke dammetjes houden zand vast, dat door de stroming wordt meegevoerd. De Vennevertlose beek is een bovenloop van de Beurzerbeek (die weer uitkomt in de Groenlose Slinge). De Beurzerbeek is het afgelopen jaar door het Waterschap van Rijn en IJssel 'heringericht'. Zo is het bodemprofiel verhoogd en de bedding verbreed. Ook zijn op verschillende plekken takken, stammen en stobben in de beek aangebracht. Deze obstakels stimuleren dat de waterstroom er omheen gaat 'slingeren', waardoor de ene oeverkant kan gaan uitslijten, terwijl aan de andere kant zand wordt afgezet. Naar verwachting zal de beek zo op termijn weer op een natuurlijke manier gaan meanderen.

Tot slot laat Lud nog een aantal foto's zien van waterbeheerprojecten in en om Winterswijk. Het was weer een interessante Waterrijke en Winterswijkse avond!

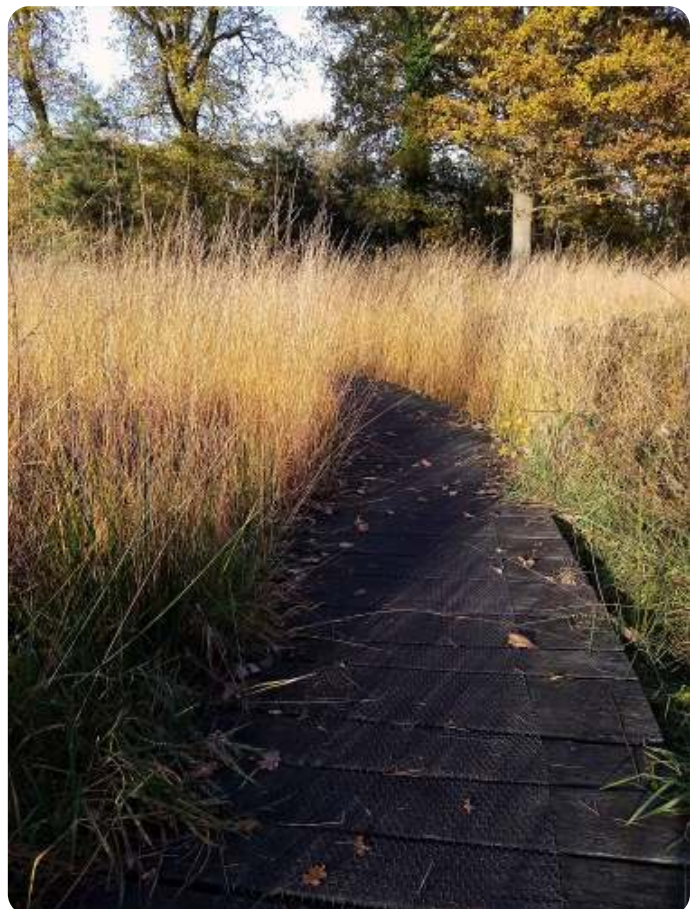
Zondag 15 december natte laarzenpad in Ruurlo

AUTEUR: ANDRÉ HENDRIKS

Het is mooi winterweer en we gaan met 14 wandelaars op pad

In het bos zien we oude beuken vol met zwammen zoals de tonderzwam en sommige kwamen net door de bast van de boom.

Als je naar boven keek was het net een kabouterboom zoveel tonderzwammen.

Als we het pad verder opgaan is het slecht begaanbaar, veel regen de laatste tijd en ze zijn met grote machines bomen aan het zagen om het bos jong en vitaal te houden en meer variëteit in struiken en bomen te krijgen, Het zijn megagrote stapels hout en als je door het bos wandelt zie je bomen met blauwe stippen, blauw is blijven. Oranje stippen betekent omzagen. Veel wandelaars konden het niet aanzien dat er zo verwoestend werd gehakt en gekapt. Na een jaar zie je er echter niets meer van en heb je in de toekomst weer een gezond bos.

Wat verderop komen we bij een ven dat is ontstaan door turfwinning om de kachel in het kasteel op te stoken. Ze hebben er een vlonderpad overheen gelegd wat door het gele pijpestrootje een mooi natuurlijk pad is. We hebben een mooie wandeling gehad en gingen met een goed gevoel naar huis.

Doorstapwandeling: “Rust in het Rekkense Oldenkotte”

AUTEUR: ANITA MULDER

Gidsen: Hillie van Peppel, Gerda Beverdam en Anita Mulder

Op deze mistige, koude zondag 19 januari 2025 (temperatuur gehele dag onder nul) liepen we met een gezellige groep doorstappers naar Café Restaurant Rotering in Oldenkotte en weer terug.

Er hadden zich om iets voor elfen 13 personen aangemeld. Hillie deed het openingspraatje en toen gingen we op pad. Allemaal goed warm aangekleed vanwege de kou. Eerst ging het richting natuurgebied “de Breken”. Daar werd door Hillie een korte uitleg gegeven over het ontstaan ervan en wat het zo bijzonder maakt.

“De Breken” is een klein natuurgebied van Staatsbosbeheer. Het bestaat uit ven met hoogveen en natte heide, alsmede vochtige bloemrijke graslanden. In het oude heidelandschap komen een aantal zeldzame planten- en diersoorten voor. Ook groeit hier in de herfst het zeldzame blauwgroene trechterzwammetje (paddenstoel). Wat bijzonder is aan dit gebiedje is de aanwezigheid van het zogenaamd paraboolduin: een zandrug in de vorm van een halve maan. De glooiing (beschermd aardkundig monument) is ontstaan door de wind in de laatste ijstijd.

Verder ging het via de Diekerweg en de Huurnerweg. We staken de Zuid-Rekkenseweg over langs de zandvang richting Duitsland. Tegen 12.30 uur kwamen we aan in Wenneweck-Oldenkott (kerkdorp van Vreden met ca. 300 inw.). Oldenkotte bestaat dus uit twee gedeeltes: het Nederlandse gedeelte (buurtschap) ligt in de gemeente Berkelland en het Duitse gedeelte is onderdeel van de gemeente Vreden.

Bij Café Restaurant Rotering dat zich precies op de grens met Duitsland bevindt was het tijd voor een heerlijke lunch. Hier konden we lekker opwarmen. Na deze verwennerij van de inwendige mens liepen we voldaan weer terug richting Rekken binnendoor via het Klompenpad (Reckensche Markepad).

Kopij

heeft u een aardig natuurmoment beleefd en wilt u dat delen met anderen stuur dat dan voor 15 juli 2025 in voor het volgende nummer van De Groenling. Op bladzijde 3 ziet u hoe.

Begin van de terugweg na bezoek bij café restaurant Rotering

Onderweg was langs de kant van het pad mooi de rijp te zien op de struiken.

Helaas was op een gegeven moment het pad afgesloten en konden we niet langs de zandvang lopen. Op de brug over de Berkel met zicht op de zandvang heeft Gerda nog tekst en uitleg gegeven over de Berkel en de zandvang. De Berkel ontspringt in Billerbeck en is een 110 km lange rivier. Bij Zutphen mondt de Berkel uit in de IJssel. In Duitsland meandert de Berkel sterk en is meer een beek dan een rivier. In Nederland is in de jaren 50 begonnen met een kanalisatie ter voorkoming van overstromingen. Ook werden er een aantal stuwen geplaatst. Momenteel is men bezig met de herinrichting van de Berkel door het weer wat meer te laten meanderen en natuurlijker te maken. Dus stukken met flauwe oever en stukken met steile oevers en stukken met snelstromend water en stukken met langzaam stromend water.

Daarna liepen we langs de Berkel weer richting Rekken en voor we het wisten waren we alweer terug bij het startpunt: café Kerkemeijer in Rekken. We kijken terug op een geslaagde en gezellige doorstapwandeling.

Rijp op de planten en struiken langs het klompenpad

Hoveniersbedrijf:

- Aanleg
- Renovatie
- Onderhoud van tuinen

Groencentrum:

- Ruim assortiment planten
- Gereedschap
- Cadeaushop

Hoerinkstegge 5 Winterswijk Meddo 0543-569302

Veldbiologische excursie Witte Veen

AUTEUR: CAROLIEN NIJHUIS

De excursie op 26 januari 2025 staat in het teken van ‘Winterknoppen’ en vindt plaats aan de zuid-westelijke rand van het Witte Veen, genoemd naar de witte pluizen van wollegras en veenpluis.

Het Witte Veen is een hoogveengebied dat momenteel nog zo’n 30 ha hoogveen in Nederland en 23 ha hoogveen in Duitsland beslaat. Het wordt in de directe omgeving omringd door natte heide, hoogveenvennen, verschaalde graslanden en aangeplante loof- en naaldbossen.

De excursie start onder een paar bomen. Omdat het midden in de winter is, ’t is een grijze maar droge dag met zo’n 5 graden, zijn de vormen van de bomen en struiken goed te zien. Daar begint het herkennen ook mee: kijken naar de vorm, de stam, de takken het blad op de grond en eventuele bessen en vruchten zoals de bolsters van de tamme kastanje en vleugeltjes van de Noorse esdoorn.

Met behulp van een uitgereikte knoppentabel kunnen we aan de slag. Wat zien we veel: gingko, Hollandse linde, te herkennen aan de rode knoppen en onder bij de stam uitlopende lange rechte takken. De paardekastanje met een kleverige eindknop met geschubde zijknoppen naast elkaar boven kleine plekje, de littekens van de bladeren, ook de groeiringen zijn zichtbaar op de takken. De boom is ook herkenbaar aan een licht getordeerde vorm. De hazelaar staat in bloei: de mannelijke sliertjes vol stuifmeel en de kleine vrouwelijke bloeiwijze, een knopje met een rood puntje, hier komt de loep goed van pas. We zien ook de elsen, met een lange, rechte stam en de bekende elzenproppen. Ook een duidelijk herkenbare schors heeft de acacia, ernaast staan exemplaren met meer struikvormige groei met meerdere takken vanaf de grond. Herkenbaar zijn de scherpe doornen. Dan staat er een prunus, met horizontale strepen, aan de takken drie knopjes bij elkaar, we dachten eerst dat het een wilde kers was. De laatste boom in het bosje is een Europese larix, later zien we de Japanse larix, goed te onderscheiden door de kegels. Bij de Japanse zijn de kegels ronder en kleiner en zijn roosvormig als je erop kijkt, ook hangen ze meer naar beneden. De Europese larix heeft grote, rechtopstaande kegels.

We zijn aangekomen bij het recent aangeplante klimaatbos en zien aan de rand een aantal struiken: Gelderse roos, met nog een paar felrode besjes met daarin een klein plat zaadje, rode kornoelje, acacia, vlier, lijsterbes. Verderop staan enkele jonge wintereiken. Deze eik kom je minder vaak tegen dan de zomereik, bij de laatste zit de eikel aan een langere steel (een pijpje) en zit er geen steel aan het blad. Dit is bij de wintereik net andersom en het blad blijft veel langer aan de boom en is ook wat dikker en voelt wat leerachtig aan. Naast het hard stromende water van de Buurse beek staat een oude haagbeuk, met een karakteristieke gedraaide vorm. Bij grenssteen 837 E ‘steken we de grens over’, aan beide zijden van de steen staan de landstekens: de ‘O’ van Overijssel en de ‘M’ van Munster.

Iets verder hebben we de knoppentabel niet nodig, we krabben aan een takje vol kleine vlekjes, zien een heldere lichtgroene kleur en ruiken een sterke kruidige geur, het is de vuilboom, ofwel sporkehout, een echte bijenstruik! Ook staat er een bijzondere den: de Weymouth den, herkenbaar aan het zachte bosje waarin vijf naalden bij elkaar groeien. Dit in tegenstelling tot de spar, waar de naalden twee aan twee groeien. Deze kwamen we later tegen. We worden even prettig afgeleid door twee roepende zwarte spechten!

We gaan langzaam richting veen, steken de rechte Hessenweg over en zien enkele omheinde grafheuvels. Hier lopen we over een recht smal pad, met aan weerszijden veengebiede en aangeplante rododendrons, het pad is aangelegd door een van de van Heeks, ten behoeve van de jacht. Maar de vleermuizen vinden zo'n lang laantje ook heel fijn!

Links staat een kudde Hereford koeien, kort op de poten, goed in de mooie roodbruine vacht met een herkenbare lange brede witte streep over de kop en nek. Iets verderop is een 'stierenkuil' te zien, de gehoornde stieren maken onder invloed van opspelende hormonen gaten in de grond (er grazen ook Hooglanders in het gebied maar die hebben we niet gezien). In die gaten worden door insecten eitjes gelegd, omdat ze een mooie beschutting geven.

We worden gewezen op twee verschillende grove dennen: de zwarte den, met een donkere stam, lange naalden, grote kegels, ze misstaan volgens Fred niet in het kerststukje en een den met meer volle en bollere top. De grove dennen staan wat schever, hebben een meer rode/bronskleurige schors en kleinere naalden en kegels. We zien ook een tamme kastanje: herkenbaar aan de bolsters en bladeren op de grond.

Opvallend bij de rododendrons die we later in grote groepen zien, zijn de knoppen, te onderscheiden in bladen bloemknoppen, die aanzienlijk groter zijn, ze hebben veel zon nodig om bloemknoppen te ontwikkelen. En een grote solitaire beuk met lage, breed hangende takken als een soort zonnescherm, want deze moet zijn stam juist beschermen tegen de zon!

We naderen het tijdstip waarop de excursie zou moeten eindigen maar iedereen is enthousiast en we lopen graag nog een stukje verder en hopen voor de schemer nog wat te kunnen zien. Over het veen zien we de lichte verkleuring van de boomlagen: zacht groenig door de wilg, er tussendoor de witte stammen van de berken en de paarse gloed van de elzen. Een mooi vergezicht. Wat betreft de berken, we zagen de ruwe en zachte berk. Met de loep zagen we de prachtige zachte beharing van de takjes van de zachte berk. De ruwe berk heeft een knoestige schors en de takjes voelen hard aan. We hadden het nog even over berkenwater..... (afgetapt sap van de berkenboom).

Lopend door modderige paden tussen de rododendrons door zagen we nog een Douglas fijnspaar, we konden er ook aan ruiken: de naalden geurden zacht naar sinaasappel en de bast heeft blaasjes die vol hars zitten. Dit is een goed middel tegen de letterzetter, die de vijand van zoveel fijnsparren blijkt te zijn, deze fijnsparren hebben geen hars als verdediging!

Maar we zagen nog wel een paar jonge sparretjes staan. En ja, de schemer valt langzaam in. We zien nog net het verschil tussen de Noorse esdoorn nog vol met de bekende vleugeltjes en de veldesdoorn met bruine knoppen en een wat bredere, compactere groei, ze staan naast elkaar langs de Buurse beek. Het is vijf uur, we hebben het droog gehouden ook door de laarzen.

Het was een leerzame, interessante excursie en we waren verrast dat er ook in de winter in de natuur zoveel te ontdekken valt. We hebben het gevoeld, geroken, gezien en gehoord. Veel dank aan Fred, het was echt prachtig!

Kopij

heeft u een aardig natuurmoment beleefd en wilt u dat delen met anderen stuur dat dan voor 15 juli 2025 in voor het volgende nummer van De Groenling. Op bladzijde 3 ziet u hoe.

DE WASBEERHOND: EEN INVASIEVE EXOOT?

AUTEUR: JUDITH KUPPENS

Al meer dan 40 jaar doet roofdierspecialist Jaap Mulder van Bureau Mulder-natuurlijk onderzoek naar roofdieren en geeft hij adviezen over de omgang met deze dieren. Hij is deskundig voor wat betreft vossen, dassen, wasbeerhonden, wasberen, wilde katten en boommarters. Hij weet ook veel van wolven, steenmarters, lynxen, otters, hermelijnen en andere marterachtigen. Dit keer vertelt hij ons alles over de wasbeerhond.

De wasbeerhond wordt steeds vaker gezien in ons land, meestal als verkeersslachtoffer of tijdens de maïsoogst. Wat is het voor een dier? En wat moeten we ermee?

De wasbeerhond is een hondachtige, net als de vos en de wolf en komt oorspronkelijk voor in het uiterste oosten van Azië. Hij werd voor zijn dikke ruige pels in enkele Sovjetstaten rond de 2e W.O. gefokt en uitgezet. In de jaren tussen 1928 en 1950 zijn er duizenden losgelaten in Europees Rusland. Vanuit Rusland verbreidde de wasbeerhond de laatste decennia over de rest van Europa. Toch duurde het lang voordat hij algemener werd. (20 tot 30 jaar).

De wasbeerhond lijkt op een wasbeer, zeker de Amerikaanse soorten. De neusbrug is lichtgekleurd. Bij de wasbeer is het een volledig masker. De wasbeer heeft een geringde staart, de wasbeerhond heeft een onopvallende korte staart. De poten zijn donker en de oren klein. De vacht groeit uit in de winter, dan zijn ze 8-10 kilogram. In de zomer zo'n 6 tot 7 kilogram. De roverkop lijkt op een vos. Vacht: gemengd grijsbruin, langharig. Staart hangend, wit met zwart. Poten zijn zwart. Hij heeft een 4-tenen afdruk: hetzelfde als een hondje.

Jaap Mulder heeft zelf onderzoek gedaan naar de wasbeerhond in het natuurgebied de Wieden in Overijssel. Daarbij werden de wasbeerhonden van een GPS halsband (met een klein batterijtje) voorzien, waarbij de onderzoekers goed konden zien hoe de dieren zich verplaatsten. Wasbeerhonden hebben een vaste paarband. Ze worden gemiddeld 5 tot 8 jaar oud. In het wild leven ze korter. De voortplanting vindt plaats vanaf het tweede jaar. De paartijd is rond eind februari, begin maart en geboortetijdstip is rond midden april. De worpgrootte is 5 tot 9 jongen. Soms zijn er nog late worpen. Tot week 5 is er steeds één ouder bij de jongen. Alleen het mannetje draagt het voer aan. Rond week 6, 7 wordt het hol verlaten en ze foerageren eerst samen met de ouders. Daarna zoeken de jongen hun eigen leefgebied, dat is al vroeg, vanaf juli. Ze kunnen zich dan zo'n 30 tot 50 kilometer verplaatsen. Het zijn vaak gevaarlijke verplaatsingen, want het is een soort die veel omkomt in het verkeer.

Leefgebied wasbeerhond

De wasbeerhond houdt van water en moeras en zwemt graag. Hij mijdt kale akkers en uitgestrekte dennenbossen. Ze verblijven graag in dichte vegetatie. Zo lopen ze graag in maïsvelden en in loofbossen, rietlanden en slootranden. Hij graaft niet en maakt gebruik van vossen en dassenholen. Een groot verschil met de wasbeer is dat de wasbeer graag en goed klimt in bomen en daardoor ook vogelnesten kan plunderen, maar dit doet de wasbeerhond dus niet! Het is een echte scharrelaar, meer een verzamelaar dan een jager. Zijn dieet bestaat uit: vogels, amfibieën, insecten, vissen, hagedissen, knaagdieren en ook plantaardig voedsel als knollen, maïs en gevallen fruit. Maar ook afval en aas. Hij eet allerlei soorten muizen en zelfs spitsmuizen! De uitwerpselen van de wasbeerhond zijn meestal zwart met plantenresten en zo'n 6 cm lang. Ze liggen in kuiltjes of op omgevallen bomen. In hun leefgebied kunnen wel 5 tot meer latrines in gebruik zijn, als markering van hun gebied.

Bedreigt de wasbeerhond klein wild?

Op dit moment is er te weinig bekend of de wasbeerhond klein wild bedreigt, maar er zijn geen alarmerende verhalen bekend uit onze buurlanden.

Vormen ze een gevaar voor rietvogels?

Vanwege hun voorkeur voor rietland, kan het zijn dat ze een gevaar gaan vormen voor typische rietvogels, zoals purperreigers en roerdompen en grauwe gans.

Bedreigt de wasbeerhond weidevogels?

In weidevogelgebieden in Friesland is de wasbeerhond wél een predator voor weidevogels en wordt hij daar afgeschoten door jagers. De wasbeerhond kan een gevaar vormen voor geïsoleerde populaties van amfibieën, maar men vermoedt dat dit wel meevalt.

Verdringt de wasbeerhond de das en of de vos?

De wasbeerhond profiteert van de burchten van de vos en das. (Ook maakt hij holen onder boomstammen met dichte begroeiingen.) Wederzijdse predatie op elkaars jongen komt voor, maar dat lijkt de populatiedichtheid niet te beïnvloeden. De wolf predeert op de wasbeerhond en de wasbeerhond eet ook de prooien van de wolf. De wolf is niet in staat om de wasbeerhond populatie te verkleinen. De bunzing zou gevaar kunnen lopen door de wasbeerhond.

Brengt de wasbeerhond gevaarlijke ziekten mee?

Mogelijk kán de wasbeerhond een rol spelen bij de verspreiding van een aantal ziekteverwekkers die ook voor de mens van belang zijn, zoals de vossenlintworm, *Trichinella*. Bij de vossenlintworm zou de verspreiding eventueel sneller kunnen gaan, omdat de jonge wasbeerhonden zich massaler en over grotere afstanden verspreiden dan de vos.

Jaap Mulder doet in samenwerking met milieuorganisaties sinds 2007 onderzoek naar de wasbeerhond en zorgt voor monitoring van de wasbeerhond. Hij ziet dat de ecologische impact van de wasbeerhond momenteel minimaal is. Bij lokaal gevaar kan men lokaal en intensief bestrijden. Verder benadrukt hij dat er meer onderzoek nodig is, meer gegevens zijn nodig voor de toekomst. Dus graag waarnemingen en dode dieren melden. Ecologisch gezien lijkt er voorlopig geen reden tot bestrijding te zijn.

Het Reirinck (sinds 1662)

Achterhoekse gastvrijheid in Zwolle bie Grolle

Samenzijn met familie of vrienden op een prachtige plek in de Achterhoek. Je geniet in een rijksmonumentale hoeve, daterend van voor 1662. Het Reirinck biedt comfortabele overnachtings mogelijkheden voor kleine én grote gezelschappen. Van B&B tot samenkomsten van 100 personen, met in totaal 28 kamers. Je kiest zelf de boerderij die bij je past. Tevens een unieke trouwlocatie, vergader- en feestlocatie.

Bij feest vanaf 60 personen overnachten 10 gasten gratis!

Informatie/boekingen:

Fam. Lagers

Oude Winterswijkseweg 52

7141 HE Groenlo

0544-461820

info@reirinck.nl

www.hetreirinck.nl

Over de rand van het oude land

AUTEUR: HARRIET TOEBES

Zondag 16 februari hebben we onder leiding van Fred en Mario met een groep van 30 personen gewandeld in Rekken op de grens met Duitsland. Het was ideaal wandelweer, de zon liet zich regelmatig zien en er was nauwelijks wind. We waren net vertrokken toen we in het weiland een groep van 12 reeën zagen. Een mooi begin!

Overblijfselen van een landwehr

Zoals de titel al doet vermoeden was het een wandeling met historische elementen. We liepen langs overblijfselen van een landwehr en langs grensstenen. Een landwehr is een aarden wal met aan beide kanten een sloot. De wal was begroeid met een heg die gevlochten was (met onder andere meidoorn en eikenhakhout). De landwehr hield vee en gespuis tegen maar gaf ook een grens aan tussen stukken land.

Bismarcker grenssteen

Langs de grens zagen we twee verschillende grensstenen: de Bentheimer grensstenen van zandsteen en de hardstenen Bismarckstenen. Op sommige Bentheimerstenen zijn de wapens van het hertogdom Gelre en het bisdom Münster nog duidelijk zichtbaar met het jaartal 1766. Na 1847 werden de Bentheimerstenen deels vervangen door oboeliskvormige Bismarckstenen van bazalt. De naam Bismarck verwijst naar de eerste rijkskanselier van Duitsland.

Bentheimer grenssteen

Verderop zagen we de tonderzwam (tondelzwam). De tonderzwam heeft een houtachtige structuur en groeit meestal op berken en beuken. Een leuk weetje: de tonderzwam kan zijn groeiwijze aanpassen! Als de zwam op een dode boom groeit en de boom valt om, dan "beweegt" de zwam zodanig dat de sporen nog steeds recht naar beneden kunnen vallen. We noemen dat geotropie.

Tonderzwam

Vroeger bewaarde men gedroogde tonderzwammen in een tondeldoos. Door met een stokje te draaien tussen de gedroogde tonderzwammen ontstond er wrijving en kon men vuur maken, de voorloper van de lucifer zou je kunnen zeggen. De tonderzwam is niet eetbaar maar heeft wel medicinale eigenschappen. In de vorm van poeder wordt het voor verschillende aandoeningen gebruikt, bijvoorbeeld als laxermiddel.

Mannagras

Toen we verderop langs een sloot liepen, zagen we een grassoort in het water. Met dank aan Obsidentify (96 %) kwamen we erachter dat het Mannagras moet zijn.

Mannagras (*glyceria fluitans*) is een plant uit de grassenfamilie en is te vinden in de oeverzone van beken en slooten maar ook op natte bodems. Het gras heeft ondergronds een uitgebreid stelsel van wortelstokken en kan wel een meter hoog worden. Mannagras houdt van voldoende zuurstof en stikstof en is een verlander. Dat wil zeggen dat het een verstikkende begroeiing kan vormen. Mannagras is vanuit de oudheid een bekende wilde grassoort. De korrels lijken op graankorrels, smaken zoet en waren in die tijd een belangrijk voedingsmiddel.

Het was een afwisselende, leerzame en gezellige wandeling. Als afsluiting was er koffie en thee in de recreatieruimte van minicamping 't Veld.

Luuk Temming BOOM EN GROEN

- Verwijderen van bomen op moeilijk bereikbare plekken d.m.v. klimtechnieken.
- Boomonderhoud met hoogwerker
- Snoeien van (monumentale) bomen.
- Onderhoud van natuurelementen zoals houtsingels en de fruitboomgaard.
- Gevelde boom aan planken zagen met eigen zaagmachine

Luuk Temming
 Boom & Groen
 Schatbergstraat 55
 7131 AP Lichtenvoorde

T 0544 - 84 21 52
 M 06 - 28 778 183
 E info@luuktemming.nl
 I www.luuktemming.nl

Voor al uw
 bomenwerk

Ontdek de pracht van De Haar in Winterswijk en het werk van de natuurwerkgroep!

AUTEUR: HERMIEN TOEBES, COÖRDINATOR NATUURWERKGROEP

In het prachtige natuurgebied De Haar in Winterswijk werken vrijwilligers van natuurbeheer KNNV/IVN al jaren aan het behoud van deze unieke plek. Dit bijzondere gebied bestaat uit oude heide, een idyllisch vennetje en een omliggend bos, waar zelfs de das zich thuis voelt!

De KNNV/IVN komt hier al meer dan 10 jaar. Helaas ondervindt de natuur hier steeds meer hinder van het woekerende pijpestrootje en opslag van berken, wilgen en elzen. Daarom wordt er jaarlijks natuurbeheer uitgevoerd om de biodiversiteit te behouden en het gebied open en toegankelijk te houden. Maar dat pijpestrootje wordt ook gebruikt door de das om zijn burcht te bekleden. Het natuurterrein de Haarman is een ruig gebied waar de natuur helemaal tot rust komt. Door de omgevallen bomen over het pad was het voor ons sluip en kruip door om er te komen maar zo heeft het gebied geen last van actieve recreatieactiviteiten.

Op de volgende pagina's treft u een kort verslag aan van de natuurwerkdag op 22 februari 2025 en een uitgebreid verhaal over het natuurterrein de Haarman.

Wil je dit mooie stukje natuur zelf ontdekken of bijdragen aan het behoud ervan? Kom een kijkje nemen en geniet van de rust, het landschap en misschien spot je zelfs een das! Het is te bereiken via het kommiezenpad of via Duitsland maar dan moet je wel weten waar je in moet rijden. Onze laatste werkdag was 22 maart jl. We geven de natuur nu zijn verdiende rust en gaan genieten van de natuur in Winterswijk. In het najaar gaan we verder. 6 september a.s. is de eerste werkdag in het najaar.

Voor meer info over de natuurwerkgroep [h.toebes@solcon .nl](mailto:h.toebes@solcon.nl)

Natuurbeheer aan de grens

AUTEUR: ED GROTENHUIS

Ook in 2025 ging de werkgroep Natuurbeheer weer aan het werk op het mooie heideveldje van de Anityastichting in Ratum aan de grens met Duitsland.

Het is niet makkelijk om er te komen, het makkelijkst gaat het over het Kommiezenpad langs de grens, maar ja, daar kun je niet met de materiaalwagen komen. Dus het werd wat moeilijker en even dwars door het bos gaan. De opkomst was goed; er waren 17 deelnemers. Ook Bertus en Hennie, onze 90 plussers waren paraat; het was een extra foto waard.

Een dag eerder, op 21 februari, was het zonnig en met bijna 18° C. een warmterecord, maar nu was het met bewolking en 14° ook prima werkweer. Onze taak was de opslag op de heide te verwijderen. Anders zou het terrein in een paar jaar tijd helemaal dichtgroeien. Er werd hard doorgewerkt, maar het lukte helaas niet om alles af te krijgen, ondanks het feit dat de koffie dit maal naar de werkers op de hei gebracht werd.. De boel afmaken moet volgend jaar dan maar.

We hoopten ook op kraanvogels, want met dat mooie weer gisteren waren er duizenden over Oost-Nederland terug naar het noorden getrokken, maar helaas pindakaas. Volgend jaar beter.

Het was wel lekker werken met deze temperatuur en de lunch was zoals altijd ook heel gezellig. Jan vertelde dat dit jaar hier het heideblauwtje weer was waargenomen. Die was in de loop der jaren verdwenen, maar het is leuk te horen dat hij/zij/het weer terug is en dat ons werk daaraan bij draagt. Vermoedelijk zijn ze vanuit het Zwilbroekerveen, waar een grote populatie zit, stapsgewijs langs verschillende kleine heidegebiedjes hier weer terechtgekomen.

Zo zie je dat ook kleine gebiedjes voor natuurbehoud en de diversiteit zeer belangrijk zijn. En dat is nou precies waarvoor onze werkgroep is opgericht. Leuk om te horen dat dat resultaat heeft. Op de terugweg hoorde Jan nog een zwarte mees roepen. Ook best zeldzaam.

De Haarman

AUTEUR: JAN STRONKS

Op 29 november 2008 is hier voor het eerst een natuurwerkdag gehouden, de start van een jaarlijks terugkerende activiteit. Van de eigenaar van het terrein, de Stichting Anitya Foundation, ontvangt de KNNV voor elke werkdag een financiële bijdrage waarmee het arsenaal gereedschap op peil gehouden kan worden. Omdat we hier al vele jaren aan het werk zijn past het om hier eens wat meer over dit gebied te vertellen. De informatie die hieronder volgt is voor een belangrijk deel ontleent aan het “Beheerplan De Haarman” dat ik in 2008 namens Staring Advies in opdracht van de Stichting Anitya Foundation heb opgesteld.

Doordat het terrein rijk is aan microreliëf in combinatie met een slecht waterdoorlatende ondergrond (keileem, Lias) op geringe diepte, zijn er vele gradiënten van nat naar droog in het terrein aanwezig. De twee extremen zijn het vennetje (nat) en de dassenburcht (droog). Het terrein kent vrij grote grondwaterstandschommelingen. Dit uit zich vooral in de waterstand van het vennetje. 's Winters treedt dit vaak buiten z'n oevers, terwijl het in droge zomers droog kan staan. Door de ontwatering ten behoeve van de landbouw rond het terrein zal de gemiddelde grondwaterstand tegenwoordig lager zijn dan een eeuw geleden en zullen de fluctuaties in de grondwaterstand groter zijn.

Inleiding

De Stichting Anitya Foundation is in april 2008 eigenaar geworden van een natuurterrein ten oosten van Winterswijk, tegen de Duitse grens. Het terrein genaamd 'de Haarman' ligt in de buurtschap Ratum en heeft een oppervlakte van circa 6,56 hectare. Het terrein bestaat uit bos, droge en natte heide, gagelstruweel en een vennetje. Periodiek wordt door de agrarische natuurvereniging PAN beheer uitgevoerd in het gebied, in de vorm van het vellen van bomen met de motorzaag. Het overige handwerk wordt uitgevoerd tijdens de KNNV natuurwerkdagen.

Bodem en geomorfologie

De Haarman is een vrij vlak gebied, maar heeft wel een gevarieerd microreliëf. Het terrein ligt op een hoogte van circa 45 meter boven N.A.P. Het bodemtype dat in het plangebied wordt aangetroffen is een veldpodzolgrond die bestaat uit lemig fijn zand. Dit zandpakket heeft hier maar een geringe dikte van hooguit enkele meters (vermoedelijk 1 tot 2 meter dik). Daaronder bevindt zich plaatselijk keileem. Dit is tijdens de ijstijden hier afgezet en bestaat in feite uit fijn gemalen keien die met de gletsjers vanuit het hoge noorden hier heen getransporteerd zijn.

Daaronder wordt een afzetting aangetroffen die “Lias” genoemd wordt. Dit bestaat uit kalkrijke, donkere violet-grijze klei en kleisteen met daarin fossielrijke kalkbanken. Deze zee-afzetting stamt uit de geologische periode de onder-Jura en is circa 190 miljoen jaar geleden gevormd.

Historie

Het terrein maakte rond 1900 deel uit van een heidegebied dat zich uitstrekte vanaf het Tenkinkbos, vlak ten zuiden van de Haarman, langs de grens in noordelijke richting, tot aan het dal van de Berkel bij Rekken. Dit heidegebied is in de loop van de tijd vrijwel geheel in cultuur gebracht tot landbouwgrond en bos. Hier en daar zijn kleine relicten heide gespaard gebleven zoals ook op de Haarman.

Na 1955 is de noordwesthoek van de Haarman ingeplant met lariks en enkele beuken en esdoorns. Andere delen van het terrein zijn ingeplant met grove den, lariks en fijnspar. Het zuidoostelijke deel van het terrein is vermoedelijk niet aangeplant maar spontaan dichtgegroeid met grove den en ruwe berk.

Waarschijnlijk is rond 1955 ook het vennetje uitgegraven. Daarvoor was het vermoedelijk niet echt een ven maar een laaggelegen natte laagte, zoals ook aangegeven op de topografische kaart van 1880. Veel mensen uit Ratum kennen het vennetje omdat ze daar vroeger hebben geschaatst.

In de winter van 1995/1996 is een deel van de heide met behulp van een graafmachine kleinschalig geplagd. Ook is toen de ringwal van aarde rond het vennetje verwijderd en zijn de venoevers afgevlakt. Het materiaal dat bij deze werkzaamheden vrijkwam (zand en plaggen) is in het terrein verwerkt (ten oosten van het vennetje en ten zuidwesten van de heide). Na deze werkzaamheden is tot 2008 vrijwel geen onderhoud meer uitgevoerd en is een deel van de heide en de venoevers dichtgegroeid met opslag van vooral grove den.

Vanaf 2008 zijn er op de Haarman verschillende werkzaamheden uitgevoerd. Om een meer natuurlijk bos te creëren zijn exoten verwijderd (esdoorn, Amerikaans vogelkers en een deel van de lariksen). Daarnaast zijn er flink wat bomen op de heide, langs de randen van de heide en in het gagelstruweel verwijderd, met als resultaat dat de oppervlakte heide flink groter geworden is. Jaarlijks is de opslag van jonge boompjes op de heide en langs de venoever verwijderd.

Flora en vegetatie

De potentieel natuurlijke vegetatie (PNV) op deze locatie is droog tot vochtig zomereiken-berkenbos. Door de heidecultuur is hier in het verleden heide ontstaan. Het zuidoostelijke deel van de heide is spontaan weer dichtgegroeid met bos dat overeenkomsten vertoont met het zomereiken-berkenbos.

Het grootste deel van het terrein is in het verleden echter ingeplant met naaldhout (grove den, fijnspar en lariks) waardoor hier bostypes aanwezig zijn die niet natuurlijk zijn en ver afstaan van de PNV. De aangeplante bomen zijn naar schatting ruim 50 jaar oud. Langs de randen en in het bos in de zuidoost hoek staan ook oudere bomen. Dit betreft zomereik en grove den.

Bijzondere plantensoorten zijn in hun voorkomen beperkt tot het ven, het gagelstruweel, de heide en het bos in de zuidoost hoek. In dit deel van het bos staat een jeneverbes. De bijzonderheid van het ven is het voorkomen van de witte watterranonkel. Dit is in de Achterhoek een zeer zeldzame soort, komt alleen voor door de aanwezigheid van zuur, voedselarm water. Pijpenstrootje is in het terrein de soort met de meest ruime verspreiding. Deze polvormende grassoort kan ruim een meter hoog worden en groeit op vochtige tot natte, zure en voedselarme zand- of leemgrond. Op de Haarman groeit het zowel langs het ven als in de heide, het gagelstruweel als in de bospercelen. Door deze soort vergrast onbeheerde vochtige heide op den duur. Struikhei wordt vooral op de droge stukken van de heide gevonden en gewone dophei op de vochtige stukken. Langs het vennetje is een groeiplaats van enkele tientallen klokjesgentianen aanwezig. Soorten als ronde zonnedauw, moeraswolfsklauw en moerashersthooi zijn op de venoever aangetroffen.

Adder

Heideblauwtje

Fauna

Wat de zoogdieren betreft is de Haarman vooral van belang voor de das. De vermoedelijk grootste dassenburcht van Winterswijk bevindt zich op het terrein. De vele ligplaatsen van reeën in het terrein verraden dat het een belangrijke rustgebied is voor de grotere zoogdieren. Maar ook voor kleinere soorten is het gebied van belang. Zo vonden we tijdens de werkzaamheden op de natuurwerkdag van februari 2025 drie oude nesten van dwergmuizen. Wat de broedvogels betreft komen alle algemene soorten van bos hier voor. Verschillende soorten van de rijkere beekbegeleidende bossen ontbreken hier. Ondanks de geringe grootte van de heide komen hier karakteristieke soorten van heide tot broeden zoals boompieper, boomleeuwerik en houtsnip.

Levendbarende hagedis en hazelworm zijn reptielen die hier voorkomen. In 1975 is hier de laatste adder waargenomen. Wat de insecten betreft zijn de dagvlinders hier redelijk goed in kaart gebracht. Karakteristieke soorten van de heide die hier zijn aangetroffen zijn heideblauwtje, bont dikkopje en groentje. Ook de kleine ijsvogelvlinder, een soort van vochtige bossen, komt in het gebied voor.

Levendbarende hagedis

Netwerk

De Haarman is een belangrijke schakel in het netwerk van kleine heischrale leefgebieden langs de grens tussen het Zwillbrocker Venn, Willinks Weust en het Wooldseveen. Deze kleine heischrale leefgebieden vormen samen met schrale wegbermen, slootkanten, bosranden, houtsingels en wallen in het heideontginningslandschap een netwerk waarlangs soorten als levendbarende hagedis, hazelworm, heideblauwtje en bont dikkopje zich kunnen verplaatsen. Bij het in stand houden van deze kleine heischrale leefgebieden en daarmee het netwerk spelen de natuurwerkdagen van de KNNV een belangrijke rol.

Begin ook met composteren!

Het handige composteesysteem van EcoTe geeft u de mogelijkheid om uw groenafval eenvoudig te verwerken tot een geweldige bodemverbeteraar: Compost!

Er zijn bakken verkrijgbaar voor alle formaat tuinen. Vraagt u ons gerust naar wat er zoal mogelijk is. Meer informatie en prijzen via: info@ecote.nl

www.ecote.nl

Herstart KNNV paddenstoelenwerkgroep

AUTEUR: ED GROTENHUIS

De KNNV paddenstoelenwerkgroep bestaat inmiddels 15 jaar. Opgezet dankzij de bekende paddenstoelenkenner Gerrit Keizer die in ons werkgebied was komen wonen. Inmiddels is hij weer verhuisd, maar de werkgroep is doorgegaan, met name met determinatie avonden bij leden thuis. De groep bestond uit ca 15 personen. Na ca 10 jaar nam de belangstelling wat af. Oudere leden overleden of zegden af en er was geen nieuwe aanwas.

De corona epidemie zorgde er voor dat met name de determinatie avonden, waarbij je bij elkaar zit en met elkaar overlegt, niet meer door konden gaan. Van de oorspronkelijke groep bleven 4-5 mensen over.

Eekhoortjesbrood

Dit jaar willen we de werkgroep nieuw leven inblazen. Een vraag hierbij is: Zijn de determinatie avonden nog nodig? I. p.v. zoeken in paddenstoelenboeken heb je nu toch determinatie apps zoals Obsidentify? Toch houd je nog genoeg twijfelgevallen over (Obsidentify bijv. ruikt niet en proeft niet) en is het goed om dit met paddenstoelengidsen en sites op internet te vergelijken.

Hoewel er het hele jaar door paddenstoelen te vinden zijn, zien we de meeste in het najaar. In de IVN-KNNV jaarfolder kunt u de data van de excursies vinden, maar hieronder staan ze alvast:

Zaterdag 27 september

Zaterdag 11 oktober

Zondag 19 oktober

Zaterdag 25 oktober

Zaterdag 8 november

Paddenstoelen landgoed Gossink in Henxel bij Winterswijk

Paddenstoelen Loohuisbos bij Aalten

Algemene paddenstoelenwandeling in Ratum

Paddenstoelen Leemputten bij Haak en Hoek bij Groenlo

Paddenstoelen landgoed Kotmans in Miste bij Winterswijk

Determinatie-avonden: dinsdag 30 september, maandag 20 oktober en donderdag 6 november. Graag minstens 2 dagen van te voren opgeven bij Ed Grotenhuis (0543-520714 of edenirene4645@gmail.com. Zelf de dagen ervoor materiaal verzamelen van onbekende soorten en zelf boeken en gidsen of laptop meenemen. De eerste avond wordt gehouden in de werkstee naast het huis van Fred Bos, Bocholtsestraat 49, 7102 BT Winterswijk.

Oranjerode stropharia

Van paddenstoelen worden veel mensen een beetje bang. Mag je ze aanraken; ze zijn toch giftig en een beetje ake-
lig? En je moet vaak moeilijk met een microscoop in de
weer (dat kan, maar hoeft niet; er zijn zoveel soorten ook
zonder dat makkelijk te herkennen).
De werkgroep heeft sinds het uitbreken van corona vrij-
wel stil gelegen en moet eigenlijk opnieuw opgestart wor-
den. Ik hoop dat mensen die hier meer van willen weten
zich zullen aanmelden. Geen kennis? Geen punt; u kunt al
doende wijs worden.

Oesterzwam

Gele trilzwam

Onbekend maakt onbemind. Er is zoveel te ontdekken en
te genieten, juist ook bij de gewone soorten. Je hoeft er
helemaal niet veel van te weten om veel leuke dingen te
zien.
U kunt zich alvast vrijblijvend aanmelden bij Ed Groten-
huis (edenirene4645@gmail.com of 0543-520714. Dan
krijgt u in augustus nader bericht.

Vereniging
Agrarisch
Natuurbeheer
Berkel & Slinge

- Landschapsonderhoud
- Landschapsinrichting
- Ondersteuning en advies
- Cursussen en excursies
- Akkerrandmengsel
- Plantgoed

WWW.VANBERKELENSLINGE.NL
'T Brendeke 10 Eibergen 0545-477587

Natuurgebied de Zumpe Doetinchem door de lens van de natuurkiekers

AUTEURS: NATUURKIEKERS

Op een prachtige zonnige en warme voorjaarsochtend trok de IVN-fotogroep De Natuurkiekers eropuit in natuurgebied De Zumpe bij Doetinchem. Dit bijzondere waterrijke landschap, ooit een vliegveld en later voetbalterrein, is inmiddels een paradijs voor natuurliefhebbers én fotografen. Terwijl de eerste zonnestralen het landschap in een gouden gloed zetten, lieten tientallen vogels zich al horen. Een ochtend vol verwondering en inspiratie. We delen graag hoe de verschillende natuurkiekers dit gebied ervaren hebben.

Annet Elburg

Koolmezen, zanglijsters, pimpelmezen, roodborstjes, maar vooral heel veel ganzen. De geluiden overvallen je bijna als je het prachtige gebied van de Zumpe inloopt. En dan is het ook nog een feest voor je ogen: de bomen die al een zweem van het voorjaar dragen, de plasjes met daarin de weerkaatsing van bomen, planten en vogels. Maar het mooiste cadeau: een koppel ganzen dat een paar meter boven mijn hoofd al gakkend over vliegt en die ik dan ook nog op het kiekje krijg.

Ria Groot-Zevert

De mooie vorm van de uitgebloeide Kaardenbol sprak mij aan. Kijkend naar de achtergrond en het licht heb ik bewust op een klein deel scherp gesteld. De kleuren heb ik in de nabewerking nog iets sfeerverhogend aangezet.

Lisette Platjouw

In natuurgebied de Zumpe lopen Schotse hooglanders als leven voorbeeld van onthaasten. Deze imposante grazers nemen de tijd, stralen rust uit en passen zich moeiteloos aan. Zijn gebroken hoorn laat zien dat zelfs de grootste beesten kwetsbaar zijn. Maar ook veerkrachtig, want het lijkt hem niet veel uit te maken.

Douwe Haandrikman

Rust, ruimte, mooi weer. Voorjaar.

Pieter Dorrestein

De Zumpe, een mooi nat natuurgebied met bijzondere plantengroei. Waar Schotse Hooglanders grazen en veel ganzen verblijven die je al op afstand begroeten met hun gekwetter. Ganzen zijn trouwe echtgenoten en blijven hun levenlang bij elkaar. Dat was in de Zumpe goed te zien. Overal waren ze in koppels. Op de plassen, tijdens het grazen of in de lucht wanneer ze kwamen overvliegen.

Ellen van den Adel

Het landschap van de Zumpe is heel gevarieerd, dus ik had veel keuze uit de verschillende foto's die ik had gemaakt. Deze foto van het waterrijke gebied omzoomd door bomen en met vogelgeluiden op de achtergrond, betekent voor mij de overgang naar de lente. Het leven begint op gang te komen, de kleuren worden licht en helder, met nog wat resten uit het winterseizoen. De weidsheid geeft mij het gevoel van vrijheid en nieuwe mogelijkheden.

Feike Beunk

Mooie gebied met venen, knotwilgen, riet en slingerende paden en waterstromen. Leuke plek voor de opdrachten voor de landschapscursus. Wanneer groene waas verschijnt, rustige zoeken naar juiste positie en compositie voor dé foto.

Inge Gerritsen

Met een zonnige dag op komst, trek ik vroeg in de ochtend mijn stoute wandelschoenen aan. Vol goede moed ga ik op stap om De Zumpe te gaan ontdekken. Daar aangekomen word ik verwelkomd door fluitende vogels, kwetterende eenden en warme zonnestralen. De natuur ontwaakt langzaam, sommige struiken en bomen kleuren al weer voorzichtig. Zo om me heen kijkend, herinner ik me ooit gelezen te hebben "de natuur is de meest inspirerende leraar als het gaat om vergankelijkheid". Dit gevoel kwam na het maken van deze foto bij mij op. Genoten van dit prachtige gebied, kwam ik enkele uren later voldaan weer thuis.

Timmermans & Mulder

BLOEMENSPECIAALZAAK - CADEAU'S
Misterstraat 36, Winterswijk, tel. 0543-512403
E-mail timmermansmulder@hetnet.nl

vastgoedpro

Huis verkopen? RGO!

Informeer geheel
vrijblijvend naar
de mogelijkheden,
wij helpen u graag!

RGO **makelaars**
voel je thuis

Singelweg 2 7101 MH Winterswijk T 0543 531 880
info@rgomakelaars.nl www.rgomakelaars.nl

Fijn bezaagde planken en balken
Zitbanken / tafels
Picknickbanken
Sokkels

Haardhout
Rasterpalen
Kastanjehout

Kom bij ons langs en ruik/voel de producten!

Houthandel Nijweide
Kottenseweg 158
7115 AE Winterswijk

+31 (0)630520200
info@houthandelnijweide.nl
www.houthandelnijweide.nl

Agenda

Tenzij anders aangegeven betreffen het activiteiten van de afdeling IVN en KNNV Oost-Achterhoek.

Zondag 20 april 2025

Wandeling: Boerenland.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats hoek Dinxperlosestraatweg Wikkerinkweg, Aalten.

Zaterdag 26 april 2025

Plantenwerkgroep: Voorjaarsbossen Ahaus/Coesfeld olv T. Croese.

Start: 13.00 uur.

Per auto verzamelen bij De Storm, Haitsma Mulierweg 11, Winterswijk.

Maximaal 15 deelnemers (alleen leden KNNV/IVN).

Aanmelden: app/sms T.Croese 06-14063024 (2 dagen vooraf). Neem flora en loop mee!

Zaterdag 10 mei 2025

Natuurkijkers: Fotosafari Groenlose Slinge, Borculo - Aan de waterkant.

Start: 09.00 uur.

Alleen voor leden IVN/KNNV (maximaal 15).

Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Zondag 11 mei 2025

Veldbiologische excursie: Vroege Vogelexcursie Buskersbos olv Jan Stronks.

Tijd: Van 07.00 - 09.30 uur.

Startpunt: kruising Badweg/Oude Bocholtse baan, Winterswijk.

Aanmelden: app/sms 06-22469009 (2 dagen vooraf).

Zaterdag 17 mei 2025

Veldbiologische excursie: Vroege Vogelexcursie Rekken olv E. van Dijk.

Tijd: Van 07.00 - 09.30 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Zuid Rekkenseweg 36, Rekken (vlakbij de Zandvang).

Aanmelden: app/sms T.Croese 06-14063024 (2 dagen vooraf).

Zondag 18 mei 2025 IVN NMA

Wandeling: Almen van brug tot brug.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats tegenover Hotel Ehzerwold, Ehzerallee 14, Almen.

Zondag 18 mei 2025

Wandeling: Zwillbrock.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats voorbij Barockkirche in Zwillbrock.

Dinsdag 20 mei 2025 IVN NMA

Lezing: Op weg naar een houdbare landbouw door John Arink.

Aanvang: 19.30 uur.

Locatie: Kulturhus, Raadhuisstraat 6, Vorden.

Zaterdag 24 mei 2025

Plantenwerkgroep: Natuurontwikkeling langs de Berkel olv G. Beverdam.

Start: 14.00 uur.

Verzamelpunt: De Storm, Haitsma Mulierweg 11, Winterswijk.

Maximaal 15 deelnemers (Alleen leden KNNV/IVN)..

Aanmelden: app/sms T.Croese 06-14063024 (2 dagen vooraf). Neem flora en loop mee!

Zaterdag 7 juni 2025

Natuurkijkers: Fotosafari Steltkampsveld, Barchem - vogels en kikkers.

Start: 09.00 uur.

Alleen voor leden IVN/KNNV (maximaal 15).

Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Zaterdag 7 juni 2025

Plantenwerkgroep: Nieuwe natuur in de Kemsterpoelen olv G. Beverdam.

Start: 14.00 uur.

Verzamelpunt: Parkeerplaats Vossenveldseweg, ten zuiden van de steen, bij bord Kemsteschoap 4, Kotten/Winterswijk.

Maximaal 15 deelnemers (Alleen leden KNNV/IVN)..

Aanmelden: app/sms T.Croese 06-14063024 (2 dagen vooraf). Neem flora en loop mee!

Zondag 8 juni 2025 IVN NMA

Wandeling Hagenbeek.

Start: 14.00 uur..

Startpunt: Parkeerplaats Staatsbosbeheer, Flierdijk 6 Barchem.

Zondag 15 juni 2025

Veldbiologische excursie: De Haar: Natte heide olv R. Schadd.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats even voorbij Harkel Wassinkweg 15, Woold.

Maximaal 15 deelnemers.

Neem flora en loop mee!

Aanmelden: app/sms 06-82582054 (2 dagen vooraf).

Zondag 15 juni 2025

Wandeling: Cultuur- en natuurhistorische wandeling door het Woold.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats kruising Oude Bocholtsebaan/-Gosselinkweg, Winterswijk Woold.

Zaterdag 28 juni 2025

Veldbiologische excursie: Dagvlinders in de Muggenhoek olv Jan Stronks.

Start: 10.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Dwarsweg, Ratum Picknickbank 200 mtr ten zuiden van de Moezenbrinkweg.

Aanmelden: app/sms 06-22469009 (2 dagen vooraf).

Zaterdag 5 juli 2025

Landschapsbeheer: Start zomersnoei knotwilgen.

Start: 09.00 uur.

Werkgroepleden ontvangen de locatie via de mail.

Zaterdag 12 juli 2025

Natuurkijkers: Fotosafari Winterswijk - Vlinders en bloemen.

Start: 09.00 uur.

Alleen voor leden IVN/KNNV (maximaal 15).

Aanmelden: natuurkijkers.achterhoek@gmail.com.

Zaterdag 12 juli 2025

Plantenwerkgroep: Natuurontwikkeling in Ratum olv P. Hoens.

Start: 14.00 uur.

Verzamelpunt: Parkeerplaats Scholtemaatweg 21, Winterswijk Ratum.

Maximaal 15 deelnemers (Alleen leden KNNV/IVN)..

Aanmelden: sms 06-49938223 of via PWG app (2 dagen vooraf). Neem flora en loop mee!

Zondag 13 juli 2025 IVN NMA

Fietstocht: Het landschap van de Starings.

De fietstocht is ruim 20 km, de tocht duurt dik 2 uur.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: IVN Natuurtuin Lochem, Hoek Albert Hahnweg/Enkweg, Lochem.

Zondag 20 juli 2025

Wandeling: Bijzondere en oude bomen.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats Slingeplas net buiten Bredevoort.

Zaterdag 9 augustus 2025

Plantenwerkgroep: Markeveld/Needse Achterveld olv T. Croese.

Start: 14.00 uur.

Verzamelpunt: Parkeerplaats langs Visschemorsdijk, Neede.

Maximaal 15 deelnemers (Alleen leden KNNV/IVN)..

Aanmelden: app/sms T.Croese 06-14063024 (2 dagen - vooraf). Neem flora en loop mee!

Zondag 10 augustus 2025 IVN NMA

Excursie landgoed Zelle.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: 7-sprong kasteel Zelle, nabij Ruurloseweg 92, 7255 MB Hengelo.

Zaterdag 16 augustus 2025

Veldbiologische excursie: Op zoek naar libellen bij natuurontwikkeling beurzerbeek olv Rob Lanjouw.

Start: 10.30 uur.

Per auto/fiets verzamelen bij De Storm, Haitsma Mulierweg 11, Winterswijk.

Maximaal 15 deelnemers.

Aanmelden bij Rob Lanjouw 0543-522891.

Laarzen, camera en insectenapp aanbevolen.

Zondag 17 augustus 2025

Wandeling: Langs de akkerranden in Aalten.

Start: 14.00 uur.

Startpunt: Parkeerplaats picknickplaats Spiekerkamp bij de kruising Driehonderdmeterweg/Spiekerdijk.

Zie ook de actuele agenda's op:

www.ivn.nl/oost-achterhoek

www.knnv.nl/oost-achterhoek

www.ivn.nl/afdeling/noord-midden-achterhoek

Ontwerp | Advies

Aanleg | Onderhoud

Renovatie | Groenvoorziening

**Hoveniersbedrijf
Bluiminck**

Van Eedenstraat 11
7131PM Lichtenvoorde
T: +31 (0)544 373953
F: +31 (0)544 379340
www.Bluiminck.nl
info@Bluiminck

Voor:
Particulieren
Bedrijven
Instellingen

